

2025. augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok + *programok*

1. – 125 éve kezdődött a Szépművészeti Múzeum építése

A Szépművészeti Múzeum létesítéséről az 1896. évi millenniumi törvény határozott; az új intézmény helyszínéül 1898-ban a Múcsarnokkal szemközti területet szemelték ki. A múzeum épületének tervezésére Schickedanz Albert (1846-1915) műépítész, az eklektikus építészet jeles képviselője és Herzog Fülöp Ferenc (1860-1925) építész kaptak megbízást, akik a téren álló Múcsarnok és Millenniumi emlékmű tervezői is voltak. Budapesten, 1900. augusztus 1-én kezdődött a Szépművészeti Múzeum építése, amely az átadásakor – 1906-ban – Európa legkorszerűbb múzeuma volt, és ma is Európa legjelentősebb múzeumai között tartják számon. Művészeti anyagának sokrétűsége és történeti folyamatossága, a mesterművek nagy száma méltán biztosít számára előkelő helyet a közgyűjtemények sorában. E múzeum az egyetemes és a magyar művészet emlékeit mutatja be az ókortól a XVIII. század végéig, nagyszabású időszak kiállításai pedig százazreket csábítanak az intézmény falai közé. A Szépművészeti Múzeum történetének legnagyobb léptékű rekonstrukcióját követően, 2018 végén újra megnyitott. Az átfogó korszerűsítésnek köszönhetően a múzeum megfelel XXI. századi műtárgyvédelmi és látogatói követelményeknek is.

1. – 140 éve született Hevesy György fizikus, kémikus

Budapesten, 1885. augusztus 1-én született Hevesy György (1885-1966) fizikus, kémikus, egyetemi tanár, és akadémikus. Budapesten a piaristáknál érettségizett, majd Németországban szerzett vegyészdiplomát. 1911-ben Manchesterben Ernest Rutherford (1871-1937) Nobel-díjas fizikus laboratóriumában dolgozott, itt ismerkedett meg és kötött életre szóló barátságot Niels Bohr (1885-1962) Nobel-díjas fizikussal. 1912-ben született meg Bohr atommodellje és ebben az évben fedezte fel Hevesy a radioaktív nyomjelzés módszerét. Nemzetközileg elismert fizikai-kémiai kutatásai révén 1913-ban lett a budapesti tudományegyetem tanára. 1918-ban rendkívüli, 1919-ben pedig rendes tanári kinevezést kapott. Utóbbi sajnos a Tanácsköztársaság kormányától, ezért ezt 1920-ban visszavonták. Ekkor Koppenhágába ment és Bohr intézetében folytatta kutatásait. Később is gyakran megfordult Dániában, a háború alatt innen menekült át a náci üldöztetés elől Svédországba. Ekkor már egész Európában alkalmazták az általa felfedezett radioaktív nyomjelzéses módszert, amit a tudományos világ azzal ismert el, hogy neki ítéltek az 1943. évi kémiai Nobel-díjat. Felvette a svéd állampolgárságot, de élete végéig megőrizte magyar útlevelét. Halála előtt nem sokkal még egyszer hazalátogatott, átvette díszdoktori oklevelét az ELTE-n és a Budapesti Műszaki Egyetemen.

5. – Elektrotechnikai, akusztikai, hírközlési és informatikai szakmai továbbképzés

A BPMK a „Gyengeáramú rendszerek II. rész” címmel augusztus 5-én rendez ONLINE elektrotechnikai, akusztikai, hírközlési és informatikai szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

7. – 120 éve született Bisztray-Balku Sándor mérnök

Nagyszentmiklóson, 1905. augusztus 7-én született Bisztray-Balku Sándor (1905-1983) gépészmérnök. Középiskolai tanulmányait a temesvári főgimnáziumban végezte. A budapesti Műegyetemen szerzett oklevelet 1929-ben, majd egy évig ugyanitt volt gyakornok. 1930-ban a Siemens Reiniger Werke A. G. alkalmazottja lett. A röntgengép technikát tanulmányozta a cég külföldi üzemeiben: Bécsben, Berlinben,

Erlangenben. 1931-ben a cég romániai képviselőjéhez helyezték, majd 1933-tól ő vezette azt. 1940-ben Magyarországra települt át, átvette a Magyar Siemens Reiniger Művek műszaki vezetését. 1945 elején a cég megszűnt, így önálló röntgen- és orvosigép-szakértőként dolgozott. 1957-ben az Erőmű Tervező Irodához került mint tervezőmérnök. Részt vett a csillebérci hazai kutatóreaktor építésében, feladata a sugárvédelem ellenőrzése volt. 1961-től az Országos „Frédéric Joliot Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet főmunkatársa lett. Itt feladata a kobalt-besugárzó berendezések megtervezése és kivitelezése volt. Nevéhez fűződik röntgenintézményeink korszerű sugárvédelmének, a röntgen-munkahelyeken dolgozó munkatársak oktatásának a megszervezése. Több szabadalmát, illetve találmányát fogadták el itthon és külföldön. Ezekon kívül számos szakkikke jelent meg.

7. – 200 éve született Kondor Gusztáv geodéta

Szántován, 1825. augusztus 7-én született Kondor (1848-ig Krauze) Gusztáv, (1825-1897) csillagász, geodéta, matematikus, egyetemi tanár, akadémikus. Fő kutatási területe az égi mechanika, valamint az asztrometria és a geodézia határterülete, a csillagászati alapokon nyugvó földrajzi helymeghatározás volt. Tudományos szempontból jelentős kutatásai a csillagászat és részben a geodézia egyes kérdéseire irányultak. Elsősorban az égi mechanika, az égitestek mozgásának tanulmányozása vonzotta érdeklődését. Foglalkozott a kulmináció és a delelés jelenségével, ill. az ehhez kapcsolódó asztrometriai problémákkal, az időmérés, a földrajzi helymeghatározás és a fokmérés kérdéskörével. Az 1860-as évek végén bekapcsolódott a Schenzl Guidó végezte geofizikai kutatásokba, részt vett több terepi mérésen, amelyek célja a geomágneses tér feltérképezése és a mágneses helymeghatározás módszerének fejlesztése volt. Ehhez a munkához elsősorban a mérések asztrometriai alapjainak kidolgozásával és fokmérési munkálatokkal járult hozzá. Kiváló tanár volt, tanítványa volt többek között Fröhlich Izidor (1853-1931) fizikus, egyetemi tanár.

10. – 180 éve született Wallandt Ernő mérnök

Máriaradnán, 1845. augusztus 10-én született Wallandt Ernő (1845-1912) vízépítő mérnök. Felsőfokú tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte, majd 1867-ben állami szolgálatba lépett. Számos folyó-szabályozó, ármentesítő és vízrendező munkában vett részt. 1883-1889. között a Műszaki Tanács tagjaként a közmunka- és közlekedésügyi minisztériumban dolgozott főmérnöki, majd középítészeti felügyelői és 1885-től miniszteri osztálytanácsosi minőségben. 1889-től a Vaskapu-szabályozási művezetőség főnöke volt.

10. – 200 éve született Bodola Lajos mérnök

Kézdimarkosfalván, 1825. augusztus 10-én született zágoni Bodola Lajos (1825- 1897) bányamérnök. 1848-49-ben részt vett a Bem hadserege számára készített ágyúk öntésében, mint Gábor Áron műszaki munkatársa, majd a székely tüzérség egyik vezetője és oktatója volt. A szabadságharc bukása után Itáliába emigrált. 1852 végén visszavonult a politikától és Genuában, valamint más olasz városokban, mint mérnök különböző út-, vasút-, híd- és vízépítési munkákban vett részt. 1879-ben hazatérve tapasztalatait a délmagyarországi vízgazdálkodási munkálatoknál hasznosította, s különösen jelentős eredményeket ért el a rizstermelés meghonosítása, ill. fellendítése terén. E tárgykörbe vágó tanulmányai főleg a *Gazdasági Mérnök* c. lapban jelentek meg. 1892-ben nyugalomba vonult.

11. 210 éve született Fest Vilmos mérnök

Jaroszlavban, 1815. augusztus 11-én született Fest Vilmos (1815-1879) mérnök, akadémikus. Tanulmányait Bécsben és a pesti Mérnöki Intézetben végezte, 1840-ben kapta meg az oklevelét. 1834 körül az al-dunai munkálatoknál, majd a Tisza-szabályozásnál dolgozott, és részt vett a Lánchíd építésében is, így 1846-ban Angliában volt tanulmányúton. 1848-ban gróf Széchenyi István a Közlekedés- és Közmunkaügyi Minisztériumba igazgató mérnökké nevezte ki. 1850-től kassai kerületi mérnök, 1866-tól Budán magyar királyi építési felügyelő, 1867-től minisztériumi osztálytanácsos lett. 1844-től volt az MTA tagja.

11. – 200 éve született Türr István mérnök

Baján, 1825. augusztus 11-én született Türr István (1825-1908) mérnök. Thier Jakab vaskereskedő ötödik gyermekeként az iskolapadot nem sokat koptatta, lakatos- és molnárinas, kőművessegéd lett, majd önkéntes katona. Az osztagát a híres Radetzky ezredes vezette; Türr hadnagy még részt vett a kegyetlen milánói megtorlásban, de 1849 elején átszökött a piemontiakhoz. Egy alakuló magyar légió megszervezésével és vezetésével bízták meg. Sok harci viszontagság és hőstett végeztével „a rettenthetetlen magyar” Nápoly polgári és katonai kormányzója, később diplomata lett. Gerster Béla (1850-1923) mérnök munkatársaként a Panama-csatorna nyomvonalának kitűzésére kiküldött expedíció tagja, majd a Korintoszi csatorna építésének egyik szervezője volt. Hazánkban két középiskola, egy híd és tucatnyi utca viseli a nevét.

13. – 150 éve született Vuk Mihály mérnök

Budapesten, 1875. augusztus 13-án született Vuk Mihály (1875-1952) vegyészmérnök, egyetemi tanár. Felsőfokú tanulmányait Zürichben végezte, ott szerzett oklevelet 1898-ban, majd a budapesti tudományegyetemen bölcsészdoktorátust tett. 1905-1921 között az Országos Kémiai Intézetben működött, főleg borkémiai kutatásaival vált ismertté. 1911-ben műegyetemi magántanár lett. 1921-ben az akkor felállított élelmiszer-kémiai tanszék tanára lett és 1948-ig tanította a borászati kémia tantárgyat. Munkássága hazai viszonylatban úttörő a liszt-kémiai, konzerv- és erjedéssipari kutatások terén.

14. – Építési mérnök-kamarai szakmai továbbképzés

A BPMK az „Építési-bontási hulladékok. Körforgásos gazdaság az építőanyagiparban” témakörökben augusztus 14-én szervez ONLINE építési továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzesek.hu/>

14. – 240 éves az első magyarországi polgári mérnöki oklevél

A hazai műszaki felsőoktatásban az építőmérnökök képzése tekint vissza a legkorábbra. Mária Terézia 1753. évi rendelete a nagyszombati egyetem oktatási rendjébe olyan tárgyakat illesztett, amelyek fontosak voltak a földmérők részére. 1777-ben a Ratio Educationis intézkedett a geodézia, a hidrotechnika és az építészet tanításáról a felsőoktatásban. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem története a XVIII. századra nyúlik vissza, hiszen egyik jogelődjét, az Institutum Geometricumot (Mérnök Intézet) 1782. augusztus 30-án alapították. Az intézetet a pesti tudományegyetem bölcsészeti karhoz kapcsolták, így a mérnökképzést egyetemi szintre emelték. Az első polgári mérnökképző intézet volt Európában, amelyben egyetemi szervezetben oktatták a műszaki tudományokat, megelőzve a főiskolai rangra emelt francia École Polytechnique-t (1794). Az Intézetet először a budai várban helyezték el, de nem volt elég hely, ezért később Pestre helyezték. Az intézet fő tárgyai a gyakorlati mértan, földméréstan, vízépités, valamint a mechanika, technológia és építészet voltak. A főváros környékén terepgyakorlatokat is tartottak a

hallgatóknak. Az intézet első igazgatója, Rausch Ferenc maga is vízépítészeti oktatott. Az itt végzett mérnököket szinte azonnal alkalmazták az államigazgatás különböző szervei, akkora volt az országban a képzett szakemberhiány. A Mérnöki Intézet által kiadottak a világ legelső polgári mérnöki oklevelei voltak. Az elsőt Tichy István nevére állították ki 1785. augusztus 14-én. Az 1850-ig működő intézetben közel 1.200-an szereztek még mérnöki oklevelet, köztük pl. Vásárhelyi Pál vagy Reitter Ferenc. Itt végzett a későbbi Műegyetem első rektora, Sztoczek József is. Az első mérnök akadémikus pedig az 1813-ban oklevelet szerzett Beszédes József lett alig húsz évvel később, 1831-ben (Beszédes a legelismerőbb vízmérnök volt Vásárhelyi Pál mellett). A technikai osztályon belül az általános mérnökök, a gépészek, valamint a vegyészek képzését az 1863/1864-es tanévtől különítették el az 1856-tól Joseph Polytechnicum néven működő oktatási intézményben. (E rendszer már a mai BME kari szervezet előfutára volt, amely majd 1871-ben, az intézménynek egyetemi rangot biztosító törvény elfogadásával valósult meg.) 1860-as évek legvégén osztották több tanszékre az építő tudományok addig túlterhelt egyetlen tanszékét, sőt az út-, vasút-, víz- és hídépítéstanból mindjárt két tanszékét és saját szertárat is szerveztek. Az 1871-ben megalakult királyi József Műegyetem szervezeti szabályzatában öt szakosztály szerepelt, köztük a mérnöki. Élén, akárcsak ma, választott dékán állt. Az Építőmérnöki Kar első vezetője Kruspér István, az első magyar nyelvű geodézia tan- és szakkönyv írója volt.

17. – 180 éve született Pártos Gyula építész

Apatinban, 1845. augusztus 17-én született Pártos (születésekor: Puntzmann) Gyula (1845-1916) építész, aki Lechner Ödön építész tervezőtársaként a magyar stílusú szecesszió úttörője lett. Először Szkalnitzky Antal (1836-1878) építésznél tanult, majd Hauszmann Alajos (1847-1926) és Lechner Ödön (1845-1914) évfolyamtársaként 1870-ben Berlinben szerzett építészeti oklevelet. Pesten Lechnerrel közös irodát nyitottak, ahol a szervezői feladatokat Pártos látta el, míg a pályázatok és megvalósult művek Lechner művészetét tükrözik. Néhány önálló tervén kívül (a kiskunfélegyházi Szent István-templom, a kecskeméti református bazár) részt vett Lechner Ödön csaknem valamennyi megvalósult tervének kivitelezésében (a Thonet-ház, a Drexler-palota, a kecskeméti városháza és az Iparművészeti Múzeum).

21-24. – Magyar Fizikus Vándorgyűlés

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat (ELFT) augusztus 21-24. között a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának kampuszán rendezi meg a fizikatanárok és fizikusok hagyományos háromévenkénti seregszemléjét. Bővebb infó: <http://elft.hu/magyar-fizikus-vandorgyules-2025/>

23. – 100 éve született Tandori Károly matematikus

Újvidéken, 1925. augusztus 23-án született Tandori Károly (1925-2005) Kossuth-, és Széchenyi-díjas matematikus, akadémikus. Ugyan felvételt nyert a budapesti Műegyetemre, de felsőfokú tanulmányait a háborús körülmények miatt mégis inkább a szegedi egyetemen kezdte meg, matematika-fizika szakon. Kiváló tanárai voltak: Kalmár László (1905-1976), Riesz Frigyes (1880-1956) és Szőkefalvi-Nagy Béla (1913-1998) matematikusok. Nagyon hamar eldőlt, hogy őt legjobban a matematika érdekli, s azon belül is a matematikai analízis. Már egyetemi éve alatt gyakornok volt a Bolyai Intézetben. 1948-ban kapta meg matematika–fizika szakos középiskolai tanári oklevelét, s mindjárt felvették tanársegédnek az Intézetbe.

Tandori Károly 1954-től a szegedi Bolyai Intézet munkatársa, 1962-95 között a József Attila Tudományegyetem professzora volt. 1972-95-ig tanszékvezető, 1975-81-ig Természettudományi Kar dékánjaként tevékenykedett. Kutatási területe: Sorozatok, sorok, szummációk elmélete. Approximációelmélet. Fourier-analízis. Valószínűségelmélet határelosztás-tételei. 1976 óta volt a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

25. – 90 éve született Ivits Tibor mérnök

Budapesten, 1935. augusztus 25-én született Ivits Tibor (1935-1985) Állami-díjas hajóépítő mérnök, gazdasági vezető. A Magyar Hajó- és Darugyárban dolgozott, 1973-tól a Hajó- és Úszódaru Tervező Iroda főkonstruktorra, 1983-tól a Magyar Hajó- és Darugyár angyalföldi gyáregység igazgatója, 1985-től a Magyar Hajó- és Darugyár műszaki igazgatója volt. Eredményes munkát végzett az exportképes úszódarucsalád kifejlesztésében és gyártásában.

27. – 180 éve született Lechner Ödön építész

Pesten, 1845. augusztus 27-én született Lechner Ödön (1845-1914) építész, királyi tanácsos, a magyaros formateremtő stílustörekvés és a szecesszió építészetének nemzetközileg is jelentős képviselője. A magyar nemzeti formanyelv kialakítására tett kísérlete a korszak legjelentősebb műveit hozta létre, melyek iskolát teremtettek még ha a személyes irányítása alatt álló és műveinek nem formáit, hanem szellemét tovább vinni hivatott mesteriskola létrehozására való törekvés kudarcot vallott is. Építészetének tudatos, elméleti (tanulmányokban is kifejezett) kialakítása a korszakban egyedülálló, úttörő jelentőségű. Ismertebb alkotásai Budapesten: a Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola, a Postatakarékpénztár (ma: Magyar Államkincstár) és a Magyar Állami Földtani Intézet épületei. Lechner az építészeti részletképzés tekintetében egyre inkább a magyar folklór, az ázsiai illetve perzsa és indiai díszítőművészet felé fordul. Az Iparművészeti Múzeum épületének külső díszítései, a mázas cserepek, a pirogránit díszítőelemek, az áttört virágmotívumok indiai, perzsa, mór és magyar népi hatásokról tanúskodnak. Az épület egésze eltér a hagyományos formavilágtól, ami vegyes fogadtatásra talált. Formavilága a Postatakarékpénztár Hold utcai épületénél érvényesül a legtokéletebben. 1900-ban az épületért a Képzőművészek egyesülete „Nagy Aranyéremmel” tüntette ki, és megkapta a „királyi tanácsos” címet is. Egyházi megbízásai közül kiemelkedik a kőbányai Szent László plébániatemplom, amely azonban Barcza Elek korábbi terveinek felhasználása miatt nem tekinthető szuverén alkotásnak. Élete utolsó évtizedének legjelentősebb megbízása a pozsonyi katolikus Szent Erzsébet templom és plébánia volt. Az idős mestert 1911-ben a római nemzetközi építészeti kiállításon bemutatott életművéért nagy aranyéremmel tüntették ki.

28. – Vízgazdálkodási és vízépítési szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara az „Ívóvízkezelés és szennyvíztisztítás jelene és jövője” címmel augusztus 28-án rendez ONLINE szakmai továbbképzést. Bővebb infó: <https://bpmkkepzések.hu/>

28-30. – Mezőgazdasági és élelmiszeripari szakkiallítás

A Debreceni Egyetem augusztus 28-30. közötti ad otthont a 34. Farmer-Expo Nemzetközi Mezőgazdasági és Élelmiszeripari szakkiallításnak, mely fórumot biztosít a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó, illetve az ehhez a szférához kapcsolódó, azzal partneri viszonyban álló cégeknek, vállalkozásoknak és szervezeteknek a termékeik, szolgáltatásaik bemutatására. Bővebb infó: www.farmerexpo.hu

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2025-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudosnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnapar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és*
a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai
- *Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História* rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- *Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai*
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- *Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája (Vízügyi múzeum 2001.)*
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- *A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között* (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- *Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert*
Internet: nevpont.hu/
- *Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár: Magyar Tudós Tárlat – életrajzok*
Internet: mezogazdasagikonyvtar.hu/a-gyujtemeny/elektronikus-forrasok/magyar-tudostarlat-eletrajzok
- *Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök

Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja